

THE DEPARTMENT FOR ARCHIVES AND RECORDS
KEEPING
OF THE MINISTRY OF JUSTICE OF REPUBLIC OF BELARUS

BELARUSIAN ARCHIVAL SCIENCE AND RECORDS
MANAGEMENT RESEARCH INSTITUTE

ARCHEOGRAPHICAL COMMISSION

THE BELARUSIAN ARCHEOGRAPHICAL YEAR-BOOK

Founded in 2000

Volume 12

Minsk
2011

ДЭПАРТАМЕНТ ПА АРХІВАХ І СПРАВАВОДСТВУ
МІНІСТЭРСТВА ЮСТЫЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

БЕЛАРУСКІ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧЫ ІНСТЫТУТ
ДАКУМЕНТАЗНАЎСТВА І АРХІЎНАЙ СПРАВЫ

АРХЕАГРАФІЧНАЯ КАМІСІЯ

БЕЛАРУСКІ АРХЕАГРАФІЧНЫ ШТОГОДНІК

Заснаваны ў 2000 годзе

Выпуск 12

Мінск
2011

УДК 930.25(476)(058)

ПРАВИЛЫ ДЛЯ АЎТАРАЎ

«БЕЛАРУСКАГА АРХЕАГРАФІЧНАГА ШТОГОДНІКА»

1. «Беларускі археаграфічны штогоднік» публікуе навуковыя даследаванні па розных галінах тэарэтычнай і практычнай археаграфіі, архівазнаўства, дакументалістыкі і сумежных спецыяльных гістарычных дысцыплін, а таксама інфармацыйныя матэрыялы і рэцэнзіі на апублікаваныя працы.
2. Рэдакцыйная калегія прымае да разгляду матэрыялы, якія адпавядаюць патрабаванням, што прад'яўляе Вышэйшая атэстацыйная камісія Рэспублікі Беларусь да навуковых артыкулаў.
3. Рэдакцыйная калегія публікуе ў першую чаргу артыкулы, прадстаўленыя асобамі апошняга года паслявуз'ёўскага навучання (аспірантура, дактарантура, саіскальніцтва).
4. Аўтары нясуць персанальную адказнасць за прадстаўленне ў рэдакцыю ўжо раней апублікаваных артыкулаў або артыкулаў, прынятых да друку іншымі выданнямі.
5. Аўтары разам з рукапісам навуковага артыкула прадстаўляюць выпіску з пратакола пасяджэння вучонай рады, аддзела, кафедры з месца працы з рэкамендацыйнай артыкула да друку.
6. Дапускаецца замест выпіскі з пратакола прадставіць дзве рэцэнзіі — доктара і кандыдата навук, якія з'яўляюцца спецыялістамі ў той галіне ведаў, па якой зроблена даследаванне. Рэцэнзіі павінны ўтрымліваць рэкамендацыі артыкула да друку.
7. Рэкамендацыі да друку навуковых артыкулаў, падрыхтаваных супрацоўнікамі органаў і ўстаноў Дзяржаўнай архіўнай службы Рэспублікі Беларусь, ажыццяўляюць Вучоныя рады БелНДЦАС, БелНДЦЭД, дзяржаўных архіваў.
8. Для публікацый дакументальных крыніц, матэрыялаў інфармацыйнага характару, рэцэнзій рэкамендацыі да друку не патрабуюцца.
9. Рукапіс завяраецца подпісам аўтара з прастаўленнем даты, а таксама ўказваюцца прозвішча, імя і імя па бацьку, месца працы, займаемая пасада, вучоная ступень, званне, кантактныя тэлефоны (e-mail) для сувязі рэдакцыі з аўтарам (не публікуюцца) і кантактныя тэлефоны (e-mail) для зваротнай сувязі чытачоў з аўтарам (публікуюцца). Разам з раздрукоўкай прадстаўляецца ідэнтычны электронны варыянт артыкула.
10. Артыкул забяспечваецца анатацыяй на беларускай (рэзюмэ), рускай (резюме) і англійскай (summary) мовах памерам 100—150 слоў.
11. Аб'ём навуковага артыкула — не менш за 14 тыс. і не больш за 20 тыс. знакаў, аб'ём публікацыі дакументальных крыніц — да 40 тыс. знакаў. Раздрукоўка выконваецца шрыфтам Times New Roman, кегль 14 пунктаў, праз 1,5 інтэрвала, палі верхняе і ніжняе па 2 см, левае 3 см, правае 1,5 см.
12. Бібліяграфічныя спасылкі афармляюцца згодна з главай 5 Інструкцыі па афармленні дысертацыі і аўтарэферата (пастанова ВАК Рэспублікі Беларусь ад 22.02.2006 № 2, апублікавана ў Нацыянальным рэестры прававых актаў Рэспублікі Беларусь 20 сакавіка 2006 г., № 41, 7/603).

У дванаццатым выпуску «Беларускага археаграфічнага штогодніка» друкуюцца матэрыялы па археаграфіі, архівазнаўстве, крыніцазнаўстве, калогіі, тэксталагіі і гісторыі дзяржаўных устаноў. Публікуюцца дакументы па сярэдневяковай, новай і найноўшай гісторыі Беларусі, агляды архіўных фондаў і іншыя матэрыялы.

Прызначаны для архівістаў, гісторыкаў, краязнаўцаў, філолагаў.

Рэкамендавана да друку Вучоным саветам БелНДЦАС

Рэдакцыйная калегія:

Э. М. САВІЦКІ (галоўны рэдактар), У. І. АДАМУШКА,
Г. Я. ГАЛЕНЧАНКА, В. А. ГАПАНОВІЧ, С. У. ЖУМАР, Д. У. КАРАЎ,
У. К. КОРШУК, В. А. КОСМАЧ, У. П. КРУК, М. В. ЛАРЫН (Расія),
І. Б. МАЦЯШ (Украіна), В. Л. НАСЕВІЧ, Ю. У. НЕСЦЯРОВІЧ,
В. С. ПАЗДНЯКОЎ (адказны сакратар), А. Я. РЫБАКОЎ,
І. В. САВЕРЧАНКА, А. М. САРОКІН, В. Д. СЕЛЯМЕНЕЎ,
В. У. СКАЛАБАН, У. В. ФЯДОСАЎ, М. Ф. ШУМЕЙКА

У адпаведнасці з загадам Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Рэспублікі Беларусь ад 4 ліпеня 2005 г. № 101 (у рэдакцыі загада Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Рэспублікі Беларусь ад 2 лютага 2011 г. № 26) «Беларускі археаграфічны штогоднік» уключаны ў Пералік навуковых выданняў Рэспублікі Беларусь для апублікавання вынікаў дысертацыйных даследаванняў па гістарычных навуках

© БелНДЦАС, 2011

13. Тэрмін падачы артыкулаў — да 1 сакавіка бягучага года. Пасля 1 сакавіка матэрыялы прымаюцца для публікацыі ў штогодніку ў наступным годзе.
14. Рэдакцыйная калегія не бярэ платы за апублікаванне навуковых артыкулаў.

*Рэдакцыйная калегія
«Беларускага археаграфічнага штогодніка»
вул. Крапоткіна, 55, 220002, г. Мінск,
arheograph@belniidat.by*

ЗМЕСТ

АРТЫКУЛЫ

О. А. Ледовская. О Государственной программе «Архивы Беларуси» на 2011—2015 гг.	5
А. Е. Рыбаков. «Принять предложение трудового коллектива...» к 20-летию Белорусского научно-исследовательского института документоведения и архивного дела)	11
А. М. Сарокін. Уклад БелНДЦАС у распрацоўку гісторыі дзяржаўнасці Беларусі (з 1919 г. — па цяперашні час)	43
В. В. Баландин, Е. И. Третьяк. 70 лет Белорусскому государственному архиву кинофотофонодокументов	51
<u>В. В. Федосов</u> . О взаимосвязях общей теории архивоведения и теории экспертизы ценности документов	62
А. Н. Сукач. Критерии выделения из массива электронной переписки документов, подлежащих включению в документную систему организации	70
Я. С. Мальчэўскі. Станаўленне і развіццё дзяржаўнай патэнтавай службы ў Рэспубліцы Беларусь	86
А. М. Таратуга. Органы мясцовага кіравання і самакіравання на тэрыторыі Заходняй Беларусі ў 1919—1939 гг.	98
А. І. Буча. Матэрыялы аб грамадска-палітычнай дзейнасці беларускай дзяспары ў Чэхаславакіі (1921—1935) у фондах Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь	107
А. В. Бурачонак. Фарміраванне слоя прадпрымальнікаў у фабрычна-заводскай сферы вытворчасці Беларусі ў другой палове XIX — пачатку XX ст.: аналіз крыніц	117

Ф. А. Некрашевич. Источники по истории Отдельного Литовского корпуса (1817—1831 гг.)	125	ст.: галоўныя метадычныя прыёмы і метадалагічныя прынцыпы	235
А. М. Лукашевич. Источники о «Польском вопросе» во внешнеполитической доктрине Российской империи (март 1801 г. — июнь 1812 г.)	133	Ю. В. Нестерович. Целесообразность оптимизации и модернизации ряда терминов археографии (логико-эпистемологические основания)	245
В. В. Урублеўскі. Даследаванне інвентароў XVI—XVIII стст. у беларускай гістарыяграфіі і перспектывы іх разгляду з пазіцыі гісторыі штодзённасці	145	В. С. Пазднякоў. Выкарыстанне дужак у археографіі пры перадачы тэксту дакументаў	248
Ю. В. Нестерович. Заголовок к историческому документу (терминологический аспект)	156	Выступленні ў дыскусіі	251
І. П. Клімаў. Скарочаныя напісанні ў старажытным пісьменстве	165	ПОСТАЦІ	257
ПУБЛІКАЦЫІ ДАКУМЕНТАЎ	187	Е. А. Макаренко. К 80 летию со дня рождения Анейчик Юзефы Ивановны	257
І. А. Сынкова. Аповед пра Сарматыю 1493 г.	187	Н. М. Дзятчык. Сапраўдны беларускі інтэлігент з выражанай нацыянальнай адметнасцю (да 80 годдзя з дня нараджэння У. А. Сарокі)	258
О. Б. Келлер. Интересные сведения по истории Беларуси, зафиксированные в старопечатных немецкоязычных «летучих листках» XVI в.	198	О. В. Бирюкова. 75-летний юбилей Альбины Викторовны Капицы	262
Я. К. Анішчанка. Малавядомыя крыніцы пра «Віленскую асацыяцыю» 1797 года	214	О. В. Бирюкова. Юрий Александрович Капица — старейший архивист Беларуси	264
И. Н. Шпилевская. О подготовке сельских писарей из детей казенных крестьян	218	В. У. Бабкова. Юбилей Альбины Францаўны Аляксандравай	265
В. В. Гарбачова. Ігнацій Клюкоўскі і Іаахім Лялевель (1822—1830 гг.)	222	(да 70-годдзя з дня нараджэння)	265
«КРУГЛЫ СТОЛ» ПА ТЭМЕ «АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ МЕТАДАЛОГІІ І МЕТОДЫКІ ПУБЛІКАЦЫІ ГІСТАРЫЧНЫХ ДАКУМЕНТАЎ У РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ»	234	Нина Михайловна Быкова	267
А. І. Шаланда. Да праблемы выдання польскамоўных крыніц па гісторыі Беларусі XVI — першай паловы XIX		Р. Ф. Горячева. Архивная и дивная (к 70-летию со дня рождения Т. Н. Юрченко)	268
		М. Ф. Шумейка. Ад краязнаўства да архівазнаўства (да 60-годдзя з дня нараджэння С. М. Асіноўскага)	269
		А. С. Забялінская. Да 80 годдзя Дзмітрыя Пятровіча Нарановіча (03.10.1931—12.12.2003)	271
		Т. М. Свистунова, В. П. Коханко. Анна Васильевна Сырцова (Ходусева) (27.11.1931—04.12.2005)	273
		А. М. Грыневіч. Памяці С. І. Мурмылы (да 70-годдзя з дня нараджэння)	276

Памяти Валентины Аркадьевны Данильченко	276
Рэзюмэ	279
Резюме	283
Summary	288
Правілы для аўтараў	291

CONTENTS

ARTICLES.....	5
<i>V. A. Ledauskaya.</i> About the State Program «Archives of Belarus» for 2011—2015.....	5
<i>A. Ya. Rybakou.</i> «Accept the Proposal of the Personnel ...» (to the 20 th Anniversary of the Belarusian Research Institute for Documentation Science and Archival Affairs).....	11
<i>A. M. Sarokin.</i> Contribution of the Belarusian Research Institute for Documentation Science and Archival Affairs to the Development of History of Belarusian Statehood (from 1919 to the Present).....	43
<i>V. V. Balandzin, A. I. Tratsysyak.</i> 70 Years of the Belarusian State Archives of Films, Photographs and Sound Recordings.....	51
<i>U. V. Fiadosau.</i> About the Relationships Between the General Theory of Archival Science and Theory of Examination of Documents Value.....	62
<i>A. M. Sukach.</i> Criteria for Identification of E-mails as Records to Capture into the Records Management System of Organisation	70
<i>Ya. S. Malcheuski.</i> Formation and Development of the State Patent Service of the Republic of Belarus.....	86
<i>A. M. Taratuta.</i> Local Government and Self-government in Western Belarus in 1919—1939	98
<i>A. I. Bucha.</i> Materials About the Social and Political Activity of the Belarusian Diaspora in Czechoslovakia (1921—1935) in the Collections of the National Archives of the Republic of Belarus	107
<i>A. V. Burachonak.</i> Formation of a Stratum of Entrepreneurs in the Factory Sphere of Industry in Belarus in the Second Half of 19 th — Early 20 th Century	117
<i>P. A. Nekrashevich.</i> Sources of the History of the Separate Lithuanian Corps (1817—1831).....	125
<i>A. M. Lukashevich.</i> Sources on «Polish Question» in Diplomatic Doctrine of Russian Empire (March 1801 — June 1812).....	133
<i>W. V. Urublewski.</i> The Study of Inventories of 17—18 th Centuries in the Belarusian Historiography and the Prospects for Their Consideration from the Standpoint of the History of Everyday Life.....	145
<i>Yu. U. Nesciarovich.</i> Title of Historical Document (Terminological Aspect) ...	156
<i>I. P. Klimau.</i> The Abbreviated Writings in Ancient Texts.....	165
PUBLICATIONS OF DOCUMENTS.....	187
<i>I. A. Synkova.</i> Narration About Sarmatia 1493	187
<i>V. B. Keler.</i> Interesting Facts on History of Belarus Recorded in German «Flying Sheets» of 17 th Century	198
<i>Ya. K. Anishczanka.</i> Little Known Documents About «Wilno Association» of 1797.....	214

<i>I. M. Shpileuskaya. About the Preparation of Rural Clerks from the Children of State Peasants</i>	218
<i>V. V. Garbachova. Ignacy Klukowski and Joachim Lelewel (1822—1830)</i>	222
«CIRCULAR TABLE» ON ACTUAL PROBLEMS OF METHODOLOGY AND TECHNIQUES IN PUBLICATION OF HISTORICAL DOCUMENT IN REPUBLIC OF BELARUS	234
<i>A. I. Shalanda. To the Problem of Publication of Polish Sources for the History of Belarus of 17th — the First Half of 19th Century: the Major Instructional Techniques and Methodological Principles</i>	235
<i>Yu. U. Nesciarovich. The Expediency of Optimization and Upgrading of a Number of Archeographical Terms (Logical and Epistemological Reasons)</i>	245
<i>V. S. Pazdniakou. Using of Brackets in Archeography in the Transmission of Text Documents</i>	248
<i>Statements in the Debate</i>	251
PERSONALITIES	257
<i>A. A. Makaranka. To the 80th Anniversary of Josefa Ivanovna Aneychik</i>	257
<i>N. M. Dzjatchyk. Real Belarusian Intellectual with a Strong National Feature (to the 80th Anniversary of U. A. Saroka)</i>	258
<i>V. U. Birukova. 75th Anniversary of Albina Victorovna Kapitza</i>	262
<i>V. U. Biriukova. Yuri Aleksandrovich Kapitza — the Oldest Archivist of Belarus</i>	264
<i>V. U. Babkova. Albina Frantsauna Aliaksandrava Jubilee (to the 70th Anniversary of Her Birth)</i>	265
<i>Nina Mihaylovna Bykova</i>	267
<i>R. F. Garachava. Archives and Wonderful (to the 70th Anniversary of T. N. Yurchenko)</i>	268
<i>M. F. Shumeyka. From Local History to Archival Studies (to the 60th Anniversary of S. M. Asinowski)</i>	269
<i>A. S. Zabyalinskaya. To the 80th Anniversary of Dzmitry Piatrovich Naranovich (03.10.1931—12.12.2003)</i>	271
<i>T. M. Svistunova, V. P. Kohanko. Anna Vasilevna Syrcova (Hoduseva) (27.11.1931—04.12.2005)</i>	273
<i>A. M. Grynevich. In Memory of S. I. Murmyla (to the 70th Anniversary of his birth)</i>	276
<i>In Memory of Valentina Arkadyevna Danilchenko</i>	276

БелНИИДАД проводит обучающие семинары

- Изменения в организации документационного обеспечения управления в свете требований новой Инструкции по делопроизводству в государственных органах и организациях Республики Беларусь (однодневный семинар)
- Документационное обеспечение управления и организация работы архива в учреждении, организации, на предприятии (двухдневный семинар)
- Работа с документами в кадровой службе (двухдневный семинар)
- Ведение делопроизводства по обращениям граждан (однодневный семинар)
- Составление и оформление номенклатур дел организаций, примерных и типовых номенклатур дел (однодневный семинар)
- Архив учреждения, организации, предприятия: создание и организация работы

Занятия на семинарах проводят работники Департамента по архивам и делопроизводству Министерства юстиции Республики Беларусь, Белорусского научно-исследовательского института документоведения и архивного дела, Белорусского научно-исследовательского центра электронной документации, другие квалифицированные специалисты, являющиеся авторами нормативных правовых актов, учебных и методических пособий по делопроизводству и архивному делу.

Тел. для справок: (017) 286 75 19

**БелНИИДАД
оказывает услуги**

- Проведение консультаций по вопросам ведения делопроизводства
- Разработка инструкций по делопроизводству организаций
- Разработка бланков документов организаций
- Разработка номенклатур дел организаций
- Проведение научно-технической обработки документов (подготовка документов для архивного хранения)

... и другие услуги в сфере делопроизводства и архивного дела

Тел. для справок: (017) 286 02 01